

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Departament Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego

KNO-4110-05-09/2011
R/11/009

Warszawa, dnia 23 kwietnia 2012 r.

Pan
Prof. dr hab. inż. Krzysztof Kurzydłowski
Dyrektor
Narodowego Centrum Badań i Rozwoju

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

(Tekst ujednolicony zgodnie z uchwałą Komisji Odwoławczej z dnia 16 maja 2012 r.)

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2012 r. poz. 82), zwanej dalej *ustawą o NIK*, Najwyższa Izba Kontroli, Departament Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego skontrolował Narodowe Centrum Badań i Rozwoju (Centrum, NCBiR) w zakresie wykorzystania środków publicznych na naukę w latach 2009-2012 (do czasu zakończenia kontroli).

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym w dniu 19 kwietnia 2012 r., stosownie do treści art. 60 ust. 1 ustawy o NIK, przekazuję Panu Dyrektorowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia skontrolowaną działalność Centrum, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości.

Formułując powyższą ocenę NIK uwzględniła w szczególności: ogłoszenie w latach 2009-2011 34 konkursów na realizację zadań badawczych w ramach strategicznych programów badań naukowych i prac rozwojowych oraz strategicznych projektów badawczych (5 konkursów na realizację dwóch strategicznych programów badań naukowych i prac rozwojowych oraz 29 konkursów na realizację trzech strategicznych projektów badawczych pn. *Zintegrowany system zmniejszenia eksploatacyjnej energochłonności budynków*, *Poprawa bezpieczeństwa pracy w kopalniach* oraz *Technologie wspomagające rozwój bezpiecznej energetyki jądrowej*), finansowanie zadań badawczych w ramach ww. programów i projektów, realizację i finansowanie zadań zleczanych przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, ogłoszenie w latach 2009-2011 łącznie 41 konkursów na realizację zadań w ramach międzynarodowych projektów badawczych oraz finansowanie projektów wyłonionych w tych konkursach, uzyskiwanie przychodów z budżetu Unii Europejskiej oraz z tytułu realizacji międzynarodowych programów badawczych.

W latach 2009-2011 główne źródło przychodów Centrum stanowiły dotacje udzielane przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego (Minister). W 2009 r. Minister przyznał Centrum dotacje w łącznej kwocie 448.508 tys. zł, z czego: 435.200 tys. zł stanowiły dotacje celowe na realizację programów strategicznych Krajowego Programu Badań Naukowych i Prac Rozwojowych oraz innych zadań, 1.382 tys. zł stanowiła dotacja celowa na finansowanie lub dofinansowanie kosztów inwestycji dotyczących obsługi realizacji zadań, a 11.926 tys. zł – dotacja podmiotowa na pokrycie bieżących kosztów zarządzania realizowanymi przez Centrum zadaniami. W 2010 r. Minister przyznał Centrum dotacje w łącznej kwocie 497.959 tys. zł, z czego: 482.987 tys. zł stanowiły dotacje celowe na realizację programów strategicznych Krajowego Programu Badań Naukowych i Prac Rozwojowych oraz innych zadań, 1.660 tys. zł stanowiła dotacja celowa na finansowanie lub dofinansowanie kosztów inwestycji dotyczących obsługi realizacji zadań, a 13.062 tys. zł stanowiła dotacja podmiotowa na pokrycie bieżących kosztów zarządzania realizowanymi przez Centrum zadaniami. W 2011 r. Minister przyznał Centrum dotacje w łącznej wysokości 1.113.007 tys. zł, z czego: 937.780,525 tys. zł stanowiła dotacja celowa na realizację zadań określonych w art. 27-30 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju (Dz. U. Nr 96, poz. 616, ze zm.), 154.035,475 tys. zł dotacja celowa na finansowanie badań naukowych i prac rozwojowych na rzecz obronności i bezpieczeństwa państwa, o których mowa w art. 28 ust. 1 ww. ustawy, 988 tys. zł dotacja celowa na finansowanie lub dofinansowanie kosztów inwestycji dotyczących obsługi realizacji zadań Centrum, a 20.203 tys. zł dotacja podmiotowa na pokrycie bieżących kosztów zarządzania realizowanymi przez Centrum zadaniami. Ponadto w latach 2009-2011 Centrum uzyskiwało przychody z budżetu Unii Europejskiej wysokości: 1.091 tys. zł w 2009 r., 994,8 tys. zł w 2010 r. i 580,49 tys. zł w 2011 r. Z tytułu realizacji międzynarodowych programów badawczych: EUROSTARS, PIANO+, MATERA+, Centrum uzyskało w 2011 r. przychody w łącznej wysokości 1.946,26 tys. zł.

W latach 2009-2011 na finansowanie strategicznych programów badań naukowych i prac rozwojowych oraz strategicznych projektów badawczych Centrum wydatkowało łącznie 147.438,45 tys. zł (w 2010 r. – 41.979,79 tys. zł, w 2011 r. – 105.458,66 tys. zł). Na finansowanie innych zadań, w tym zadań zleconych przez Ministra Centrum wydatkowało: 304.202,35 tys. zł w 2009 r., 388.225,66 tys. zł w 2010 r. i 885.657,20 tys. zł w 2011 r.

W latach 2009-2011 wzrastała liczba zadań, których realizację zlecił Centrum Minister. W 2009 r. Minister zlecił Centrum: prowadzenie wszystkich spraw związanych z finansowaniem i monitorowaniem realizacji 299 projektów rozwojowych z VI konkursu; finansowanie i nadzorowanie realizacji 28 projektów wyłonionych w drodze konkursu na międzynarodowe projekty badawcze ERA-NET. W 2010 r. Minister zleciła Centrum: dalsze finansowanie i monitorowanie realizacji 87 projektów rozwojowych konkursów I-III; prowadzenie wszystkich spraw związanych z finansowaniem, podpisywaniem umów i monitorowaniem realizacji 3 projektów rozwojowych z X konkursu, dla których Minister wydał decyzję o przyznaniu środków finansowych po przeprowadzeniu procedury odwoławczej; realizację części B programu – „Program realizacji badań naukowych i prac rozwojowych” (program wieloletni „Poprawa bezpieczeństwa i warunków pracy” – II etap); prowadzenie wszystkich spraw związanych z finansowaniem, monitorowaniem realizacji oraz rozliczeniem 220 projektów

rozwojowych, 28 projektów celowych oraz 103 projektów badawczych w obszarze obronności i bezpieczeństwa państwa; prowadzenie wszystkich spraw związanych z funkcjonowaniem punktu kontaktowego ds. Międzynarodowego Centrum Nauki i Technologii w Moskwie oraz Centrum Nauki i Technologii w Kijowie. W 2011 r. Minister zlecił Centrum: prowadzenie wszystkich spraw związanych z finansowaniem, monitorowaniem oraz rozliczaniem 152 projektów celowych oraz 6 projektów rozwojowych z III konkursu; przystąpienie do realizacji projektu pilotażowego inicjatywy wspólnego planowania „Rolnictwo, bezpieczeństwo żywnościowe i zmiany klimatyczne” (FACCE JPI); realizację konkursów na projekty polsko-singapurskie; prowadzenie wszystkich spraw związanych z finansowaniem, monitorowaniem realizacji oraz rozliczaniem 29 projektów badawczych i 1 projektu rozwojowego na rzecz obronności i bezpieczeństwa państwa. Na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 10 marca 2009 r. w sprawie Przedsięwzięcia „IniTech” (Dz. U. Nr 52, poz. 424), Centrum realizowało również Przedsięwzięcie „IniTech”. Ponadto w 2011 r. zostały pomiędzy Ministrem Rozwoju Regionalnego a Centrum oraz Ministrem zawarte porozumienia w sprawie systemu realizacji: Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka, 2007-2013, Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki oraz Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, na mocy których Centrum przejęło zadania dotychczas realizowane przez Ministra jako Instytucję Pośredniczącą w ramach trzech ww. Programów Operacyjnych. Należy zaznaczyć, że realizacja zadań wynikających z ww. porozumień nie mieści się w zakresie ustawowych zadań Centrum, określonych w powołanej wyżej ustawie o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju.

Jednocześnie do dnia 31 grudnia 2011 r. Minister ustanowił i przekazał Centrum tylko dwa strategiczne programy badań naukowych i prac rozwojowych: *Zaawansowane technologie pozyskiwania energii* oraz *Interdyscyplinarny system interaktywnej informacji naukowej i naukowo-technicznej*, których realizacja, zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 15 czerwca 2007 r. o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju (Dz. U. Nr 115, poz. 789, ze zm.), a zgodnie z art. 27 ust. 1 powołanej wyżej ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju, którymi zarządzanie oraz finansowanie lub współfinansowanie – jest podstawowym zadaniem Centrum. W ocenie NIK, zlecenie Centrum dużej liczby zadań, nie stanowi realizacji założeń, stanowiących podstawę utworzenia w 2007 r. Centrum, tj. organizacji dużych, strategicznych projektów z zakresu badań naukowych i prac rozwojowych, o wartości przekraczających 100 mln zł, co miało przyczynić się do konsolidacji i restrukturyzacji sektora B+R, w szczególności przez preferowanie ofert na wykonanie zadań badawczych składanych przez podmioty o wysokim potencjale badawczym.

W 2009 r. (według stanu na dzień 31 grudnia) Centrum zatrudniało 62 osoby, w 2010 r. 91 osób, a w 2011 r. 233 osoby. Wzrost w 2011 r. w stosunku do 2010 r. liczby zatrudnionych o 142 osoby, tj. o 156%, był wynikiem podpisania w dniu 25 lutego 2011 r. i 29 sierpnia 2011 r. pomiędzy NCBiR a Ministerstwem Nauki i Szkolnictwa Wyższego *Porozumień w sprawie przeniesienia pracowników Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego do Narodowego Centrum Badań i Rozwoju*.

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczą: niezapewnienia funkcjonowania kontroli zarządczej, braku prawidłowego audytu wewnętrznego, nierealizowania jednego z ustawowych zadań Centrum, naruszania przepisów prawa oraz postanowień zawartych umów przy przekazywaniu i rozliczaniu środków publicznych na naukę, braku procedur gwarantujących rzetelne rozliczanie środków publicznych na naukę, powołania członka komitetu sterującego projektu strategicznego niezgodnie z wewnętrznymi regulacjami.

1. W latach 2010-2011 (do 23 grudnia) w Centrum nie zapewniono funkcjonowania adekwatnej, skutecznej i efektywnej kontroli zarządczej, brak było bowiem procedur zarządzania ryzykiem. *Procedura zarządzania ryzykiem w Narodowym Centrum Badań i Rozwoju* została wprowadzona w dniu 23 grudnia 2011 r., w trakcie kontroli NIK. Ponadto *Kodeks Etyczny Narodowego Centrum Badań i Rozwoju* został wprowadzony dopiero w dniu 22 września 2011 r.

Zgodnie z art. 68 ust. 2 pkt 5 i 7 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 157, poz. 1240, ze zm.), celem kontroli zarządczej jest zapewnienie w szczególności przestrzegania i promowania zasad etycznego postępowania oraz zarządzania ryzykiem. Zapewnienie funkcjonowania adekwatnej, skutecznej i efektywnej kontroli zarządczej, zgodnie z art. 69 ust. 1 pkt 3 ww. ustawy, należy do obowiązków kierownika jednostki.

2. W latach 2009-2011 w Centrum nie był prawidłowo prowadzony audyt wewnętrzny, którego celem, zgodnie z art. 272 ust. 1 powołanej wyżej ustawy o finansach publicznych, jest wspieranie kierownika jednostki w realizacji celów i zadań przez systematyczną ocenę kontroli zarządczej oraz czynności doradcze.

W okresie od 1 grudnia 2009 r. do 31 lipca 2010 r. w Centrum nie był zatrudniony audytor wewnętrzny, brak jest również dokumentów potwierdzających zrealizowanie planu audytu w 2009 r. Z uwagi na zmianę osoby zatrudnionej na stanowisku audytora wewnętrznego nie został zrealizowany plan audytu wewnętrznego na 2010 r. Z powodu zmiany na stanowisku audytora wewnętrznego nie został również wykonany plan audytu wewnętrznego na 2011 r., przed dniem 31 grudnia 2011 r. nie zostało zakończone żadne z trzech zaplanowanych do realizacji w tym roku zadań zapewniających.

W ocenie NIK, aby zapewnić prawidłową realizację zadań audytu wewnętrznego, zasadne jest zatrudnienie w utworzonej z dniem 10 stycznia 2012 r. komórce audytu wewnętrznego (*Sekcja audytu wewnętrznego*) odpowiedniej liczby osób, posiadających kwalifikacje do zajmowania stanowiska audytora wewnętrznego.

3. Centrum nie prowadziło w latach 2010-2011 systematycznej ewaluacji realizowanych strategicznych programów badań naukowych i prac rozwojowych oraz innych zadań Centrum. Obowiązek ten wynika z art. 31 ust. 1 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju, która weszła w życie w dniu 1 października 2010 r.

Przeprowadzone przez NCBiR w 2010 r. postępowania o udzielenie zamówienia publicznego na przeprowadzenie dwóch badań ewaluacyjnych zostały unieważnione przez dyrektora Centrum, pomimo że

w wyniku jednego z tych postępowań (*Ocena efektów gospodarczych i społecznych powstałych po realizacji Projektów Badawczych Zamawianych wobec założeń Krajowego Programu Ramowego*), do których z uwagi na wartość przedmiotu zamówienia nie miała zastosowania ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2010 r. Nr 113, poz. 759, ze zm.), istniała możliwość zawarcia umowy na wykonanie badania ewaluacyjnego.

Dopiero w dniu 4 sierpnia 2011 r., w załączeniu do pisma nr DRO/801/11/ASo, zastępca dyrektora Centrum przekazał Minister plan ewaluacji na 2011 r., do czego był zobowiązany zgodnie z art. 31 ust. 2 ww. ustawy o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju. Plan ten zakładał ogłoszenie w IV kwartale 2011 r. przetargów na cztery badania ewaluacyjne. Do założenia, że systematyczna ewaluacja realizowanych strategicznych programów badań naukowych i prac rozwojowych oraz innych zadań Centrum w 2011 r. zostanie dokonana poprzez ogłoszenie w IV kwartale przetargów na 4 badania ewaluacyjne, Minister nie wniósł uwag.

W ocenie NIK, ogłaszanie przez Centrum w IV kwartale roku przetargów na dokonanie przez podmioty zewnętrzne ewaluacji wybranych zadań realizowanych przez Centrum nie stanowi spełnienia wymogu określonego w 31 ust. 1 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju. Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że Centrum, jako agencja wykonawcza powołana do realizacji zadań z zakresu polityki naukowej, naukowo-technicznej i innowacyjnej państwa, powinno zapewnić dokonywanie systematycznej ewaluacji realizowanych strategicznych programów badań naukowych i prac rozwojowych oraz innych zadań Centrum przede wszystkim w oparciu o własne zasoby kadrowe.

Ponadto przy przeprowadzaniu przez Centrum w 2011 r. postępowań o udzielenie zamówienia publicznego na wykonanie czterech badań ewaluacyjnych naruszono wewnętrzne procedury. W przypadku dwóch badań ewaluacyjnych wnioski o wszczęcie postępowania zostały zatwierdzone przez zastępcę dyrektora Centrum po wysłaniu do wykonawców zaproszenia do składania ofert, złożeniu ofert przez wykonawców oraz dokonaniu oceny złożonych ofert, natomiast w dwóch pozostałych przypadkach wnioski o wszczęcie postępowania nie zostały zatwierdzone, pomimo zaproszenia wykonawców do składania ofert. Było to niezgodne z § 9 ust. 5 *Regulaminu zamówień publicznych*, wprowadzonego zarządzeniem Nr 15/2009 dyrektora Centrum z dnia 25 września 2009 r.

4. Stwierdzono przypadki naruszania przez Centrum obowiązujących przepisów prawa oraz postanowień umów zawartych z wykonawcami zadań badawczych przy przekazywaniu i rozliczaniu środków publicznych na naukę.
 - 4.1. Zastępca dyrektora Centrum uznał za wykonaną umowę o wykonanie projektu rozwojowego zawartą w dniu 7 listopada 2007 r. z Instytutem Obróbki Plastycznej w Poznaniu, któremu w dniu 7 sierpnia 2007 r. Minister przyznał środki finansowe w wysokości 2.100 tys. zł, pomimo nieprzeprowadzenia przez ten Instytut obligatoryjnego audytu zewnętrznego projektu.

Zgodnie z art. 20a ust. 1 ustawy z dnia 8 października 2004 r. o zasadach finansowania nauki (Dz. U z 2008 r. Nr 169, poz. 1049), obowiązkowemu zewnętrznemu audytowi podlegają wszystkie projekty, w których całkowita wartość dofinansowania przekracza 2 mln zł. Przepis powyższy, dodany przez art. 1 pkt 8 ustawy z dnia 15 czerwca 2007 r. o zmianie ustawy o zasadach finansowania nauki (Dz. U. Nr 115, poz. 795), dotyczył projektów, na które zostały przyznane środki finansowe po dniu 1 lipca 2007 r.

- 4.2. Centrum zamieściło na swojej stronie internetowej wzory raportu rocznego i końcowego z realizacji projektów rozwojowych IV i VI konkursu niezgodne z wzorem określonym w załączniku nr 3 do rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 18 lutego 2008 r. w sprawie kryteriów i trybu przyznawania oraz rozliczania środków finansowych na naukę przeznaczonych na finansowanie projektów rozwojowych (Dz. U. Nr 38, poz. 216), a w umowach zawieranych z beneficjentami zobowiązywało ich do składania raportów zgodnie z wzorem dostępnym na stronie internetowej Centrum.

We wzorze raportu, dotyczącym realizacji IV konkursu, zamieszczonym na stronie internetowej Centrum nie wskazywano kierownika projektu (zamiast tego wskazywano głównego wykonawcę projektu), nie zawarto też części pn. *Specyfikacja dokumentów potwierdzających poniesione koszty* (specyfikacja poniesionych kosztów stanowiła załącznik do wniosku o płatność). Ponadto w przypadku IV i VI konkursu, wzór zamieszczony na stronie Internetowej Centrum zawierał dodatkowe elementy, których nie było we wzorze stanowiącym załącznik do ww. rozporządzenia.

- 4.3. Dyrektor Centrum uznał za wykonaną umowę w sprawie realizacji projektu rozwojowego zawartą w dniu 18 czerwca 2008 r. z Instytutem Lotnictwa w Warszawie, pomimo że z raportu końcowego z realizacji projektu wynikało przekroczenie wydatków w kategorii wynagrodzenia o 235,81 tys. zł. Przekroczenie o kwotę 114,35 tys. zł było dopuszczalne w ramach możliwości dokonywania przesunięć pomiędzy poszczególnymi kategoriami kosztów nieprzekraczających 15% kwoty, w ramach kategorii z jakiej następuje przesunięcie. Było to niezgodne z § 8 ust. 4 i 5 ww. umowy, zakazujących dokonywania przesunięć pomiędzy poszczególnymi kategoriami kosztów przekraczających ww. wskaźnik procentowy oraz nakazującego w przypadku konieczności wprowadzenia zmian w projekcie zawarcie aneksu do umowy. Kwota 121,46 tys. zł powinna zostać przez Instytut Lotnictwa zwrócona, a umowa uznana za niewykonaną w części.
- 4.4. Rozliczając projekty rozwojowe z III konkursu, na które zostały przyznane środki finansowe przed dniem 1 lipca 2007 r., Centrum nie wymagało od beneficjentów, którzy w raportach końcowych z realizacji tych projektów wskazywali na fakt uzyskania patentu lub dokonania zgłoszeń patentowych, udokumentowania tego faktu. Było to niezgodne z § 50 ust. 4 rozporządzenia Ministra Nauki i Informatyzacji z dnia 4 sierpnia 2005 r. w sprawie kryteriów i trybu przyznawania i rozliczania środków finansowych na naukę (Dz. U. Nr 161, poz. 1359), stanowiącego, że do raportu końcowego dołącza się

udokumentowane potwierdzenia wydania lub złożenia do druku publikacji, zaprezentowania referatu na konferencji, zgłoszenia patentu lub wzoru użytkowego, przekazania wyników badań naukowych lub prac rozwojowych do zastosowania lub innego wykorzystania w praktyce społecznej lub gospodarczej.

- 4.5. Centrum przekazało w 2011 r. wykonawcom sześciu zadań badawczych, w ramach strategicznych programów badań naukowych i prac rozwojowych oraz strategicznych projektów badawczych, niezgodnie z zawartymi umowami łącznie kwotę 112,2 tys. zł, tj. nie pomniejszając przekazywanych zaliczek o uzyskane odsetki bankowe.

Zgodnie z § 8 ust. 3 umów zawartych z wykonawcami zadań badawczych, odsetki bankowe uzyskane od dofinansowania przekazanego wykonawcy, wykazywane we wnioskach o płatność, pomniejszają kwotę kolejnej zaliczki. W ocenie NIK ustne zalecenia formułowane przez pracowników Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego nie mogą uzasadniać działań niezgodnych z zawartymi umowami.

- 4.6. Centrum przekazało trzem wykonawcom zadań badawczych w ramach strategicznych projektów badawczych kolejne zaliczki w łącznej kwocie 4.714,6 tys. zł przed skorygowaniem przez tych wykonawców wniosków o płatność. Było to niezgodne z § 6 ust. 3 umów zawartych z wykonawcami zadań badawczych stanowiącym, że w celu otrzymania kolejnej zaliczki wykonawca zobowiązany jest do przedłożenia Centrum, w formie papierowej i elektronicznej, kompletnego wniosku o płatność wraz z raportem rocznym.

5. Obowiązujące w Centrum wewnętrzne procedury dotyczące rozliczania projektów nie gwarantowały rzetelnego rozliczenia tych projektów, w tym sprawdzenia rzetelności danych dotyczących wyników badań naukowych uzyskanych przez jednostkę naukową, form ich upowszechnienia oraz praw własności intelektualnej.

- 5.1. Stwierdzono przypadek uznania umowy w sprawie dofinansowania projektu rozwojowego za wykonaną, pomimo podania przez jednostkę naukową w raporcie końcowym z realizacji projektu rozwojowego nieprawdziwych danych o liczbie uzyskanych patentów i dokonanych zgłoszeń patentowych w wyniku realizacji projektu. Wydział Technologii i Inżynierii Chemicznej Politechniki Szczecińskiej, który otrzymał dotację w kwocie 1.180, 2 tys. zł na realizację projektu rozwojowego, w raporcie końcowym z realizacji projektu podał nieprawdziwą informację, że w wyniku badań dokonano 5 zgłoszeń patentowych oraz uzyskano 7 patentów. Oceniając raport końcowy pod względem merytorycznym powołany przez Centrum ekspert naukowy przyznał najwyższą z możliwych ocenę punktową, uzasadniając to m.in. faktem dokonania 5 zgłoszeń patentowych oraz uzyskania 7 patentów. Z ustaleń kontroli wynika, że żaden z patentów podanych w raporcie końcowym z realizacji projektu nie mógł zostać zgłoszony w wyniku realizacji projektu, bowiem zostały uzyskane przed rozpoczęciem jego realizacji.

W ocenie NIK przyczyną uznania ww. umowy za wykonaną jest nieokreślenie w obowiązujących w Centrum procedurach dotyczących rozliczania projektów, tj. *Zasadach monitorowania projektów w Narodowym Centrum Badań i Rozwoju* oraz *Zasadach monitorowania projektów w Dziale Zarządzania Programami Badań Stosowanych*, na żadnym etapie oceny raportu końcowego, wymogu weryfikacji prawdziwości informacji podanych przez wykonawców.

5.2. Dyrektor Centrum uznał za wykonaną umowę w sprawie dofinansowania projektu rozwojowego zawartą z Instytutem Przetwórstwa Tworzyw Sztucznych „Metalchem” w Toruniu, który w raporcie końcowym z realizacji projektu wskazał, że upowszechnianie wyników projektu nastąpiło m.in. przez publikację, której koszt wyniósł 1,09 tys. zł, a która została wydana w czerwcu 2007 r., tj. przed rozpoczęciem realizacji projektu (11 września 2009 r.). Powyższego faktu nie stwierdzono na żadnym etapie oceny raportu końcowego.

6. Dyrektor Centrum w dniu 2 lipca 2010 r. powołał na członka komitetu sterującego projektu strategicznego *Technologie wspomagające rozwój bezpiecznej energetyki jądrowej* osobę wchodzącą w skład Rady Centrum, co było niezgodne z § 9 ust. 1 regulaminu Rady NCBiR, stanowiącego załącznik do uchwały Nr 1/2007 Rady Narodowego Centrum Badań i Rozwoju z dnia 16 października 2007 r. w sprawie Regulaminu Rady Narodowego Centrum Badań i Rozwoju.

Należy zaznaczyć, że Rada Centrum w dniu 30 czerwca 2010 r. pozytywnie zaopiniowała kandydaturę osoby będącej jej członkiem na członka komitetu sterującego ww. projektu strategicznego.

Ponadto uwaga NIK dotyczy braku procedur zapewniających wyłączenie możliwości uczestniczenia w realizacji zadań badawczych przez osoby, które uczestniczyły w uszczegóławianiu tych zadań. Stwierdzono przypadek, że kierownikiem zadania badawczego nr 1 w ramach strategicznego programu badań naukowych i prac rozwojowych pn. *Zaawansowane technologie pozyskiwania energii* była osoba, która wcześniej wchodziła w skład zespołu ekspertów do spraw uszczegółowienia ww. strategicznego programu badań naukowych i prac rozwojowych. W ocenie NIK, składanie przez ekspertów uczestniczących w przygotowaniu projektu programu oświadczenia, że nie będą ubiegać się o dofinansowanie projektów w ramach programu, a także występować jako kierownik projektu, bez wewnętrznych procedur zapewniających weryfikację przez Centrum, że osoby uczestniczące w przygotowaniu projektu programu nie uczestniczą później w jego realizacji – nie jest wystarczające do zagwarantowania pełnej przejrzystości oraz wykluczenia potencjalnego konfliktu interesów.

* * *

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

- 1) Zapewnienie funkcjonowania adekwatnej, skutecznej i efektywnej kontroli zarządczej.
- 2) Zapewnienie prawidłowego prowadzenia audytu wewnętrznego.

- 3) Prowadzenie systematycznej ewaluacji realizowanych strategicznych programów badań naukowych i prac rozwojowych oraz innych zadań Centrum.
- 4) Przekazywanie oraz rozliczanie środków publicznych na naukę zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa oraz zawartymi z beneficjentami umowami.
- 5) Wprowadzenie procedur zapewniających rzetelne rozliczanie projektów finansowanych ze środków publicznych na naukę.
- 6) Rozważenie wprowadzenia procedur zapewniających weryfikację wyłączenia z możliwości realizacji zadań badawczych osób, które uczestniczyły w uszczegóławianiu tych zadań badawczych.

Na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, proszę Pana Dyrektora o przedstawienie, w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie siedmiu dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Panu Dyrektorowi prawo zgłoszenia na piśmie do dyrektora Departamentu Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji Najwyższej Izby Kontroli.